

Rugaard: Jeg kan ikke andet end være den høitærede Minister meget takskyldig for det Svar, han har givet paa den første Deel af Forespørgselen. Jeg seer altsaa nu, at man ikke har tilstøttet at standse den frie Concurrence, som ogsaa har sin Berettigelse paa det aandelige Gebeet. Jeg seer ogsaa af Ministerens Svar, at det ikke har været hans Mening at udsætte, saa at sige, en Livrente for den Mand, hvis Bog for Diebliffet bruges. Hvad derimod Ministerens Svar paa den anden Deel af Forespørgselen angaaer, da maa jeg rigtignok sige, at jeg ikke finder mig saa vel tilfreds dermed; thi naar jeg seer hen til — og det følger jo ligefrem af Sagens Natur, at denne Indstilling til Hs. Majestæt kun kan være refererende — at det ikke er selve Erklæringerne, der ere blevne optagne, men derimod kun et Referat af dem, saa forekommer det mig, at man vilde faae et større og klarere Overblik over, hvad disse Erklæringer indeholde, naar man fik dem fremlagte til Gjensyn.

Grundtvig: Ja, det er ikke første Gang, jeg her udtaler min simple Grundsatning i Henseende til Skolebøger, nemlig den, at det er, som vi Alle vide, ikke Bøger, der gjøre Folk, men at det er Folk, der gjøre Bøger, og man skulde jo troe, at dette var en saa indlysende Sandhed, at den knap behøvede at siges; men jeg har dog fundet, at hvor ofte denne Sandhed end er bleven fremsat, saa har den dog endnu ikke gjort sin Virkning, og derfor maa jeg nødvendigviis gribe enhver Leilighed til at gjentage den, for derved, om muligt, at gjøre en Ende paa al Trætte om Skolebøger som Hovedsagen i en Skole. Dette er jo Marsagen til alle Forfrifter om eneberechtigede Skolebøger, ligesom Grunden til alle Trætter om, hvad for Bøger der skal læses og læres. Grunden dertil er jo, at man har indbildt sig, og man er endnu idetmindste ikke rigtig kommen bort fra denne Indbildning, at Skolebøgerne dog egentlig ere det, som giver Skolen sit Præg, sit Værd og sit Uværd; det er Skolebøgerne, som baade skulle sætte Skolemesterne i Bøx og sætte Himmel og Jord i det rette Lys, og saa oven i Kjøbet sætte Hoved paa

Børnene og gode Dine, for at de kunne see det Altsammen i sit rette Lys; thi naar man kommer bort fra denne Indbildning, da kan man aldrig lægge Vægt paa, hvad det er for Bøger, der bruges i Skolerne. Paa den anden Side indseer jeg imidlertid godt, og det er egentligt for at sige det, at jeg bad om Ordet, at saalænge som Provster og Biskopper skulle raade for Folkeskolerne, saalænge kan man stifte Bøger, saa meget man vil, og Følgen vil dog blive den, at Folkeskolerne aldrig blive til Noget, som er værd at nævne. Det er klart, at det, man i Skolerne skal søge at udvikle, det er Livet; men da det i Almindelighed er Tilfældet, at man tænker paa Landemoderne: Liv har man Nok af, Folk leve meget for gjerne og for rask, saa følger deraf, at det slet ikke bliver Livet, som man i Skolerne skal see paa, men at man hellere skal see paa, at man kan faae Folk til at døe bedre, end de have levet. Den sædvanlige Tankegang paa Landemoderne, saavidt jeg har kunnet sporet den, er i Virkeligheden ogsaa den, at vi have Folk nok, og at det ikke kommer an derpaa; men hvad det derimod kommer an paa, det er ordentlige Kirkegængere og Tiendeydere, og naar Skolerne kunde bidrage noget Ordentligt til at skaffe os dem, saa havde de opnaaet deres Bestemmelse. Jeg skjønner virkelig paa, at den høitærede Cultusminister baade har tilstaaet den lille Frihed til at vælge mellem et Par Skolebøger, og ogsaa paa, hvad han ellers har gjort til et mere levende og friere Nøre i Skolerne; men jeg maa sige, at jeg ganske vist troer, at hans Erfaring vil lære ham Dag for Dag, at der dog ikke derved udrettes Syndeligt, saalænge han ikke tør frigjøre sig fra Landemoderens indflydelsesrige Raad i Henseende til hvad der angaaer Folkeskolerne.

J. M. Hansen: Der er et Par Punkter i den udstedte Bekjendtgjørelse angaaende en nye Lærebogs Indførelse istedetfor den hidtil brugte, som jeg meget kunde ønske at høre den ærede Ministers Udtalelse om. Jeg havde nemlig ønsket, at den høitærede Minister havde givet Familiefædrene den samme Indflydelse med Hensyn til Indførelsen af en ny Lærebog, som han har givet Præsten og Skolelæreren.